

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Martina Lachmanna a soudců Mgr. Jana Ferfeckého a Mgr. Martina Bobáka ve věci

žalobkyně:

SAMARINDA SE, IČO: 24263940

sídlem Křížová 1018/6, 150 00 Praha 5

zastoupená společností GT Tax a.s., IČO: 26420473

sídlem Pujmanové 1753/10a, 140 00 Praha 4

proti

žalovanému:

Odvolací finanční ředitelství,

sídlem Masarykova 427/31, 602 00 Brno

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 8. 2022, č. j. 28401/22/5200-11434-707700,

takto:

- I. Žaloba **se zamítá**.
- II. Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. V nynější věci se městský soud zabýval problematikou emise tzv. korunových dluhopisů, resp. otázkou daňové uznatelnosti úrokových nákladů z takových dluhopisů. Spor se vede o to, zda operace s tím spojené měly racionální ekonomický základ, nebo zda byly zneužitím práva (neoprávněným získáním daňové výhody).

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

2. Právní předchůdkyně žalobkyně (společnost SERICEA SE; dále též jako **žalobkyně**)¹ vznikla dne 18. 9. 2012 jako „ready made“ společnost. Následně dne 19. 12. 2012 emitovala dluhopisy v celkové hodnotě jedné miliardy Kč, každý o jmenovité hodnotě 1 Kč (tj. 1 000 000 000 ks korunových dluhopisů), s úrokovým výnosem 12,00 % p. a., se splatností v roce 2032 a bez určení k obchodování nebo veřejné nabídce. Dne 20. 9. 2013 se jediným akcionářem žalobkyně stal pan O. M.
3. Vedle toho dne 1. 10. 2013 vznikla na základě rozdělení odštěpením části jmění několika společností ovládaných O. M. (KAVALIERGLASS, a.s., OJGAR, s.r.o., OMGD, s.r.o., DST – KOVO, a.s., nyní HOLDORIA, a.s.) společnost REALTORIA, s.r.o., IČO: 02151944 (**Realtoria**), zaměřující se na pronájem nemovitostí. Pan M. byl jejím jednatelem a společníkem s 99,03% podílem. Jeho podíl v Realtorii byl dne 7. 10. 2013 rozdělen a převeden částečně na společnost SERICEA SE (49,51 %) a na společnost SAMARINDA SE – nynější žalobkyni (v tomto kontextu dále jen **SAMARINDA**) (49,52 %) rovněž vlastněnou O. M. Kupní cena podílu převáděného na žalobkyni byla znaleckým posudkem stanovena na 1 236 705 000 Kč. Realtoria ještě dne 7. 10. 2013 změnila právní formu na komanditní společnost a žalobkyně se spolu se společností SAMARINDA stala její komplementářkou. Následně dne 26. 10. 2013 upsal všechny žalobkyní emitované dluhopisy pan M. Ten ještě téhož dne rozhodl o poskytnutí dobrovolného příplatku do žalobkyniných ostatních kapitálových fondů ve výši 236 705 000 Kč. Téhož dne došlo i k započtení pohledávky žalobkyně za panem M. z titulu kupní ceny dluhopisů a příplatku akcionáře oproti pohledávce pana M. vůči žalobkyni z titulu převodu podílu v Realtorii.
4. Žalobkyně posléze za každé zdaňovací období roků 2016, 2017 a 2018, o něž v této věci jde, zahrнула do svých nákladů úroky vyplacené z emise svých korunových dluhopisů ve výši 120 000 000 Kč. Specializovaný finanční úřad (**správce daně**) v návaznosti na daňovou kontrolu zahájenou dne 5. 9. 2019 neuznal tyto náklady jako daňově účinné ve smyslu § 24 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v rozhodném znění (**ZDP**). Dospěl k závěru, že operace zúčastněných a vzájemně propojených osob kolem pana M. související s emisí dluhopisů sice formálně byly po právu, ale postrádaly racionální ekonomický smysl. Dle něj došlo ke zneužití práva, cílem bylo vytvořit umělé podmínky pro získání daňového zvýhodnění v podobě zatížení žalobkyně daňově účinnými úrokovými náklady a získání nezdaněného příjmu v podobě úroků z korunových dluhopisů panem O. M.
5. Žalobkyni proto rozhodnutími ze dne 3. 2. 2022, č. j. 18054/21/4200-11771-204179, č. j. 18058/21/4200-11771-204179 a č. j. 18081/21/4200-11771-204179, daň z příjmů právnických osob: i) za zdaňovací období roku 2016 doměřil vyšší o částku 22 800 000 Kč a stanovil povinnost uhradit penále ve výši 4 560 000 Kč; ii) za zdaňovací období roku 2017 doměřil vyšší o částku 22 800 000 Kč (penále ve výši 4 560 000 Kč); iii) za zdaňovací období roku 2018 vyměřil ve výši 24 821 410 Kč.
6. Žalobkyně se proti těmto rozhodnutím odvolala. Žalovaný v záhlaví označeným rozhodnutím (**napadené rozhodnutí**) její odvolání zamítl a rozhodnutí správce daně potvrdil.

II. Žaloba

¹ Společnost SERICEA v průběhu soudního řízení zanikla fúzí sloučením a její nástupnickou společností se ke dni 1. 11. 2023 stala společnost SAMARINDA SE.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

7. Žalobkyně se svou žalobou domáhala zrušení napadeného rozhodnutí. Uvedla, že emise dluhopisů byla součástí komplexní restrukturalizace skupiny podniků s jediným skutečným vlastníkem – panem M. Ta zahrnovala řadu operací v rámci oddělení skupin podniků na skupinu výrobních podniků (skupina KAVAILIER) a realitní skupinu podniků (skupina REALTORIA). Hlavními důvody restrukturalizace byla diverzifikace rizik ve skupině, zabezpečení minimálně dvoustupňové organizační struktury podniků, zjednodušení řízení celé skupiny a rozhodování vlastníka, příprava na vstup investora, zajištění dluhového financování či příprava na odchod pana O. M. do důchodu. Z důvodu diverzifikace rizik muselo dojít k vytvoření minimálně dvoustupňové struktury v každém z těchto článků – mezi obchodně provozními společnostmi a panem M. musí být spravující společnosti jako je SERICEA SE, SAMARINDA a Holdoria, a.s. Žalobkyně proto odmítla, že by restrukturalizace proběhla jen z důvodu provedení daňově výhodného úpisu dluhopisů. Finanční prostředky získané z emise dluhopisů použila na nákup podílu Realtorie, z čehož jí plyne významný zisk. Žalovaný svým přístupem zamezuje restrukturalizaci v rámci skupiny podniků s jediným skutečným vlastníkem s využitím cizího kapitálu skutečného vlastníka žalobkyně. Žalovaný tudíž nepřipustně zasahuje do svobodné volby podnikatelské strategie a zabraňuje možnosti vybrat si z alternativ tu ekonomicky, resp. daňově nejvýhodnější.
8. Pokud jde o konkrétní žalobní body, soud s ohledem na rozsah žaloby nyní vymezuje jen základní okruhy žalobní argumentace a jednotlivé námitky rozvede při jejich vypořádání níže. Žalobkyně poukázala na:
1. **nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí**, jelikož žalovaný své závěry dostatečně nezduvodnil a nevypořádal se s předloženými důkazními prostředky;
 2. **nedostatečné zohlednění předložených znaleckých posudků**. Žalobkyně nesouhlasí s hodnocením předložených (renomovaných) znaleckých posudků (a jejich dodatků) plně prokazujících ekonomickou racionalitu transakcí. Dále namítla, že k nim mělo být přistupováno jako k důkazům *sui generis*, proto pokud daňové orgány nepřijaly závěry znalců, nemohly si o věci učinit vlastní úsudek, ale měly si vyžádat oponentní znalecký posudek. Rozporovala také vypořádání se s výsledky znalců;
 3. **neprokázání, že došlo ke zneužití práva**, jelikož správní orgány neunesly své důkazní břemeno. Žalobkyně naopak relevantní ekonomické důvody provedených transakcí (včetně emise dluhopisů) prokázala.

III. Vyjádření žalovaného a další podání stran

9. Žalovaný ve svém vyjádření k žalobě setrval na odůvodnění napadeného rozhodnutí a navrhl zamítnutí žaloby. Napadené rozhodnutí je podle něj přezkoumatelné. K otázce znaleckých posudků uvedl, že pro posouzení naplnění institutu zneužití práva není třeba odborná znalost znalce, daňové orgány pro to mají dostatečné odborné znalosti.
10. Zdůraznil také, že podnikatelskou strategii žalobkyně neposuzoval. Zabýval se pouze daňovou účinností výdajů. Ačkoli žalobkyně formálně podmínky ZDP naplnila, rozkrytí a hodnocení jednotlivých operací a zúčastněných stran nutně vede k závěru, že ke zneužití práva došlo. Provedením nestandardních a ekonomicky iracionálních operací se žalobkyně uměle zadlužila za účelem snížení své daňové povinnosti. Provedené transakce podle něj popřely úvěrovou funkci emise dluhopisů – žalobkyně externí zdroje k rozvoji podnikání nezískala. Navíc, v důsledku zápočtu pohledávek mezi žalobkyní a s ní propojeným O. M. nedošlo k reálnému toku finančních prostředků. Není ani zřejmé, jak emise dluhopisů Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

usnadnila financování žalobkyně, když úroky z dluhopisů vyplatila jedinému vlastníkově skupiny podniků, panu M. Přeměna Realtorie na komanditní společnost byla rovněž účelová: její zisk, který žalobkyně získala ve výši 49,51 %, pokryl úroky z dluhopisů. Žalobkyní tvrzené ekonomicky racionální důvody operace podle žalovaného vůbec nenastaly, resp. restrukturalizace by mohla proběhnout nezávisle na emisi dluhopisů. Podle žalovaného správní orgány důkazní břemeno stran kritérií zneužití práva unesly.

11. Žalovaný také odkázal na rozsudek zdejšího soudu ze dne 21. 6. 2022, č. j. 10 Af 25/2020 - 98, který zamítl obdobnou žalobu společnosti SAMARINDA. Vedení řízení o kasační stížnosti proti tomuto rozsudku pak bylo důvodem pro přerušení nynějšího řízení; poté, co Nejvyšší správní soud (NSS) kasační stížnost rozsudkem ze dne 8. 8. 2023, č. j. 2 Afs 167/2022 - 52, zamítl, rozhodl zdejší soud o pokračování v řízení a stranám dal prostor k vyjádření k jeho závěrům. V doplňujícím vyjádření ze dne 3. 10. 2023 žalovaný uvedl, že závěry NSS jsou plně aplikovatelné i na projednávanou věc. Setrval na svém přesvědčení, že náležitě prokázal, že žalobkyně úmyslně získala daňové zvýhodnění.
12. Zástupce žalobkyně později ještě soud informoval o tom, že v důsledku realizace fúze sloučením společnost SERICEA SE zanikla a její veškeré jmění přešlo na nástupnickou společnost SAMARINDA. Soud tuto skutečnost ověřil i z obchodního rejstříku a následně proto v souladu s § 107 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s. usnesením ze dne 20. 11. 2023, č. j. 18 Af 17/2022 - 119, rozhodl o procesním nástupnictví původní žalobkyně, tedy že v řízení bude jako se žalobkyní pokračovat se společností SAMARINDA.

IV. Posouzení věci Městským soudem v Praze

13. Městský soud v Praze ověřil, že žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou, a jedná se o žalobu přípustnou, splňující všechny formální náležitosti na ni kladené. Napadené rozhodnutí žalovaného soud přezkoumal na základě skutkového a právního stavu v době vydání rozhodnutí a v mezích uplatněných žalobních bodů [§ 75 odst. 1 a 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)], jakož i z pohledu vad, k nimž je povinen přihlížet z úřední povinnosti. Dospěl k závěru, že žaloba **není důvodná**.
14. O podané žalobě soud rozhodl bez nařízení jednání, neboť účastníci řízení na nařízení jednání sami netrvali (souhlas žalobkyně byl v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. presumován). Soud nenařizoval jednání ani za účelem dokazování, jelikož při posouzení věci bylo možné vyjít z podkladů ve správním (daňovém) spise, jímž se samostatně nedokazuje. Nad jeho rámec strany žádné důkazy nenavrhovaly, a pokud žalobkyně poukázala na posudek ESA a jeho dodatky, jež se v daňovém spise nenacházejí v úplné podobě, pro závěry soudu postačují tyto podklady v tom rozsahu, v jakém se v daňovém spise nachází (viz níže).
15. Soud dále předesílá, že posuzovaná věc navazuje na spory sesterské společnosti a právní nástupkyně původní žalobkyně – společnosti SAMARINDA [srov. rozsudek zdejšího soudu sp. zn. 10 Af 25/2020 a na něj navazující rozsudek NSS sp. zn. 2 Afs 167/2022, a rozsudek zdejšího soudu ze dne 25. 9. 2023, č. j. 17 Af 21/2022 - 103], jakož i samotné původní žalobkyně (rozsudek zdejšího soudu ze dne 10. 11. 2022, č. j. 15 Af 22/2020 - 100). Ve všech těchto případech bylo předmětem řízení stanovení daně z příjmů právnických osob ze stejného důvodu jako v nynější věci – neuznání úrokových nákladů jako daňově účinných. Obdobná je i argumentace účastníků. Soud přitom neshledal důvod odchýlit se od právních závěrů těchto rozsudků, v podrobnostech na ně odkazuje a v dalším z jejich závěrů taktéž vychází.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

16. V logice soudního přezkumu se soud nejprve zabýval namítanou nepřezkoumatelností napadeného rozhodnutí (část IV.1 rozsudku). Dále se věnoval tomu, zda a do jaké míry mohou správní orgány samy (tzn. bez znaleckého názoru) posoudit otázku zneužití práva a s tím souvisejícím hodnocením předložených znaleckých posudků, a tomu, jak se správní orgány vypořádaly s výsledky znalců (část IV.2). Poté přistoupil k posouzení vlastního jádra projednávané věci, tedy zda jednání žalobkyně naplnilo podmínky zneužití práva (část IV.3).

IV.1 Napadené rozhodnutí je přezkoumatelné

17. Nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí žalobkyně spatřuje v jeho nedostatečném odůvodnění, a dále v tom, že se žalovaný dostatečně nevypořádal s předloženými důkazními prostředky. Žalobkyně tuto námitku nijak více nepřiblížila, soud proto pouze obecně zdůrazňuje, že nepřezkoumatelností trpí pouze takové rozhodnutí, které skutečně nelze objektivně přezkoumat (např. rozsudek NSS ze dne 28. 2. 2017, č. j. 3 Azs 69/2016 - 24). Subjektivní představy žalobkyně o podrobnosti odůvodnění automaticky nevyvolávají nepřezkoumatelnost.
18. Podle soudu napadené rozhodnutí netrpí nedostatky, které by bránily přezkumu napadeného rozhodnutí. To představuje ucelený a logický argumentační celek založený na tom, že byť žalobkyně formálně naplnila hypotézy příslušných právních norem (ZDP), materiálně její jednání naplňuje objektivní i subjektivní podmínky zneužití práva – vynaložení nákladů na úroky z jí emitovaných dluhopisů nemělo ekonomický či jiný racionální důvod než dosažení daňového zvýhodnění. Nutno dodat, že napadené rozhodnutí podrobně rozebírá jednotlivé okolnosti ospravedlňující závěr o zneužití práva (popř. zcela přípustně v podrobnostech odkazuje na závěry správce daně) a velmi zevrubně (na takřka polovině ze 48 stran čítajícího rozhodnutí) vypořádává i odvolací námitky. Žalovaný se rovněž dostatečně vypořádal s předloženými důkazními prostředky, včetně znaleckých posudků. Všechny důkazní prostředky podrobně vyhodnotil, zabýval se i obsahem znaleckých posudků a náležitě odůvodnil, proč je třeba zpochybnit průkaznost pro účely projednávané věci. Blíže se soud k obsahu znaleckých posudků vyjádří v části IV.2 rozsudku.

IV.2 Správní orgány jsou oprávněny samy posoudit otázku zneužití práva. Při hodnocení znaleckých posudků a výsledků znalců nepochybily.

19. Ucelenou část žaloby tvoří námitky proti tomu, jak správní orgány hodnotily znalecké posudky a výsledky znalců. Podle žalobkyně jsou znalecké posudky posuzující takto složitou problematiku důkazem vyšší váhy (důkazem *sui generis*), proto je k nim nutné přistupovat odlišně než k „běžným“ listinným důkazům (i pokud nemají náležitosti podle § 127a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád). Správce daně tak podle ní nemůže stavět své závěry nad ty znalecké. Má-li správce daně jiný názor než znalec, je povinen jej vyslechnout, resp. si vyžádat oponentní znalecký posudek jiného znaleckého ústavu. Jinak řečeno, podle žalobkyně je nepřípustné, aby si správce daně činil vlastní úsudek o takto složitě problematice, jakou jsou racionální důvody restrukturalizace podniků. Pouhá znalost ekonomiky podniku a daňového práva proto není dostačující. Této námitce soud nemohl přisvědčit.
20. S ohledem na to, že původní žalobkyně v tomto směru argumentovala podobně jako její sesterská společnost, soud plně odkazuje na závěry NSS v rozsudku sp. zn. 2 Afs 167/2022, bod 15 a tam odkazovanou judikaturu. Stručně jen uvádí, že není povinností správce daně Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

(a to i po výsledku znalce) v pochybnostech o závěrech znaleckého posudku nechat vypracovat oponentní znalecký posudek. Otázku zneužití práva si správce daně může, s ohledem na svůj odborný aparát, posoudit i bez znaleckého posouzení, což správní soudy ve skutkově obdobných případech opakovaně potvrdily. Znalecký posudek z tohoto pohledu není důkazním prostředkem vyšší síly, resp. s privilegovaným (jakýmsi *sui generis*) postavením. Může být toliko protiargumentem daňového subjektu proti závěrům správce daně. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, v rozhodném znění (**daňový řád**) nepřisuzuje důkazním prostředkům různou důkazní sílu; hodnocení důkazů je na úvaze správce daně (srov. § 8 daňového řádu).

21. Soud se musel rovněž vypořádat s námitkami proti tomu, jak žalovaný hodnotil znalecké posudky. Ve správním spise je totiž založeno vícero znaleckých posudků, k nimž se soud postupně vyjádří.
22. Žalobkyně nejprve předložila znalecký posudek č. 374-4066/2018 vypracovaný společností Equity Solutions Appraisals, s.r.o. dne 12. 7. 2018 (dále jen „**posudek ESA**“) a jeho dodatky č. 1 a 2 posuzující ekonomické důvody žalobkyně k provedení transakce. Posudek ESA měl podle ní prokázat ekonomickou racionalitu transakcí, tedy včetně emise dluhopisů žalobkyně. Žalovaný podle ní pochybil, hodnotil-li povrchně jeho závěry jako obecné. Rovněž pochybil při výsledku znalce Jana Attla; měl-li pochybnosti o závěrech posudku ESA, bylo na místě, aby mu položil konkrétní dotazy.
23. Podle soudu se žalovaný s posudkem ESA přesvědčivě vypořádal a uvedl konkrétní okolnosti, které podle něj znalec nevzal v úvahu. Soud musí dát za pravdu správním orgánům, že na váze posudku ESA ubírá již jen to, že žalobkyní poskytnuté podklady pro jeho zpracování se omezily na popis a zdůvodnění transakce a na reakci žalobkyně na výzvu k prokázání skutečností ze dne 16. 10. 2017 požadovaných ve výzvě správce daně ze dne 12. 9. 2017. Znalec tak pouze popisoval jednotlivé důvody restrukturalizace (obdobné, ne-li totožné, obsahuje sama žaloba) a v rámci vlastního posouzení tyto důvody fakticky pouze zrekapituloval. Znalec nenabízí (či jen velmi omezeně) svůj odborný pohled na věc. Přejímá postoje a důvody uváděné žalobkyní, aniž je kriticky hodnotí (např. vágně potvrdil, že došlo ke zjednodušení organizační struktury ve skupině společností pana M.). Posudek ESA tak působí dojmem, že hledá argumenty pro podporu žalobkyně, přičemž z odborného hlediska neuvádí konkrétní objektivní důvody potvrzující účelnost restrukturalizace. Jen pro úplnost soud dodává, že kopie posudku ESA, nacházející se na disku CD, postrádá str. 11-12. Úvodní části tohoto posudku však obsahují jen popis transakcí a zdůvodnění žalobkyně. Podstatný obsah posudku, tj. vlastní posouzení, je uvedeno od str. 16. Soud proto za účelem posouzení relevance tohoto posudku neshledal potřebným zbývající stránky od žalovaného vyžádat (význam tohoto posudku byl ostatně opakovaně posuzován zdejším soudem a také NSS, viz bod 15 tohoto rozsudku).
24. Pokud jde o vlastní posouzení, znalec se vyjadřuje k cílům restrukturalizace, ale nijak neozřejmuje, jakou roli (účel) v popisované restrukturalizaci měla posuzovaná emise dluhopisů [té se posudek ESA věnuje až na str. 21 a násl. posudku ESA (bod 5.2.1.)]. Soud obecně nerozporuje úvahy znalce, že zapojení cizího kapitálu může přilákat více investorů (pro široké spektrum potenciálních investorů tím klesá cena podílu). Znalec již ale např. nevysvětlil, jak naplnění tohoto účelu mohlo ovlivnit to, že jediným upisovatelem dluhopisů byl pan M. jako jediný akcionář (tedy nikoliv cizí investor) žalobkyně. Znalec dále nepřinesl relevantní odůvodnění toho, proč si podle něj žalobkyně emisí dluhopisů mohla finančně „polepšit“, pokud je zřejmé, že tomu tak nebylo – co získala ze zisku Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

Realtorie, vyplatila na úrocích z dluhopisů. Potenciální scénáře znalce nemohly zpochybnit závěry správních orgánů o zneužití práva.

25. Je třeba uvést, že ani dodatky posudku ESA nic nového nepřinesly. Ačkoli zohlednily další podklady (zejména výsledek kontrolního zjištění), dospěly ke shodnému závěru jako v první verzi posudku ESA o ekonomické racionalitě provedených transakcí. Nevyvrátily tak přetrvávající pochyby o náležitém zdůvodnění provedené transakce (srov. str. 27 dodatku č. 2 k posudku ESA, kde jeho zpracovatel připouští, že změna organizační struktury mohla být provedena i jinak, aniž ozřejmil, v čem bylo výhodné ji provést právě v této podobě se zapojením emise dluhopisů). Soud jen pro upřesnění uvádí, že ve spise se nachází pouze v odvolacím řízení předložený dodatek č. 2 (dodatek č. 1 k posudku ESA samostatně nebyl součástí předloženého správního spisu). Neshledal ovšem potřebu si od žalovaného dodatek č. 1 vyžádat, jelikož z vymezeného účelu dodatku č. 2 k posudku ESA je zřejmé, že ten nad rámec dodatku č. 1 obsahuje pouze doplnění doložky podle § 127a občanského soudního řádu. Soud proto k dodatku č. 2 přistupoval tak, že je to dodatek č. 1 a 2 zároveň. Nadto, žalobkyně s dodatkem č. 1 nyní ve své argumentaci nijak významněji nepracuje (zřejmě i s ohledem na to, že znalec v něm dospěl ke stejnému závěru, jako v původním posudku ESA).
26. Jde-li pak o výslech znalce Ing. Jana Attla z 18. 3. 2019, který se podílel na vypracování posudku ESA, soud rovněž přisvědčuje správním orgánům, že jeho výslech nemohl zvrátit závěr o obecnosti posudku ESA (ostatně sám pan Attl uvedl, že v posudku rozebrané výhody mají charakter „*spíše obecných principů*“). Za podstatné důvody provedených transakcí považoval segmentaci skupiny a vytvoření realitní divize. Neuvedl ale, jakou roli, resp. jak těmto cílům měla reálně (ne hypoteticky) pomoci posuzovaná emise dluhopisů žalobkyně. Lze připustit, že správce daně panu Attlovi mnoho otázek nepoložil, to ale nic nemění na tom, že pokud posudek ESA vyhodnotil jako neprůkazný stran objasnění ekonomicky racionálních důvodů provedené emise dluhopisů, legitimně od výsledku jeho zpracovatele neočekával přínos, resp. informace nad rámec písemného posudku ESA. Jinak řečeno, vzhledem k tomu, že posudek ESA předložila žalobkyně, bylo na ní, aby během výsledku znalce učinila vše pro prokázání jeho relevance. Žalobkyně nicméně této možnosti nevyužila, když na přímý dotaz správce daně: „*Chcete využít svého práva a položit znalci otázky týkající se Posudku?*“ odpověděla, že k otázkám správce daně nemá další otázky. Nelze proto tvrdit, že žalovaný nechtěl naplnit účel výsledku znalce.
27. Dalším posudkem, tentokrát získaným správcem daně na základě vyžádání od Policie ČR (zařazením některých jeho stránek do správního spisu), je znalecký posudek č. 013/009/2017 ze dne 4. 3. 2018 **vypracovaný Ing. O. B.** pro účely trestního řízení (v části posudku si přizval konzultanta Ing. Petra Šmída, znalce pro obor Ekonomika, specializace Cenné papíry a kapitálový trh). Žalobkyně namítá nedostatečnou specializaci Ing. B. a nepřezkoumatelnost jeho posudku, protože není zřejmé, z jakých podkladů vycházel. Podle ní nemohl disponovat relevantními důkazními prostředky, když žalobkyně další podklady zaslala správci daně až po jeho vypracování. Soud nemůže žalobkyni přisvědčit.
28. Předně připomíná, že v případě posudku Ing. B. nelze přehlížet, jakou váhu mu v projednávané věci přisuzovaly samy správní orgány. Ačkoli jej zahrnuly mezi důkazní prostředky a žalovaný rovněž provedl na návrh žalobkyně dne 3. 5. 2021 výslech Ing. B., je z napadeného rozhodnutí zřejmé, že byl pouze podpůrným podkladem, který nemohl na závěrech správce daně nic změnit. Už jen proto, že závěry správce daně v daňové kontrole za předchozí zdaňovací období 2013-2015 z něj vycházet nemohly, správce daně si Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

jej totiž od Policie ČR vyžádal až 21. 2. 2019 (zpráva o daňové kontrole za zdaňovací období let 2013-2015 je z října roku 2018). Zpráva o daňové kontrole za posuzovaná zdaňovací období let 2016-2018 s ním sice pracuje, ale s ohledem na to, že správce daně dospěl k obdobnému závěru jako v předcházejících zdaňovacích obdobích, nemohl být pro něj nosným důkazním prostředkem.

29. To vyplývá i z toho, že znalecký posudek Ing. B. nebyl vypracován pro účely daňové kontroly, ale byl podkladem pro trestní řízení, jehož předmětem nebyly pouze transakce žalobkyně a s ní propojených společností, ale i možná protiprávní jednání dalších subjektů. Znalecký posudek Ing. B. se tak v tomto ohledu obecně zabývá ekonomickým účelem emise korunových dluhopisů zejména v období do 31. 12. 2012 a analýzou transakcí různých podezřelých subjektů. S ohledem na to, že se jedná o dvě zcela samostatná řízení, není relevantní tvrzení žalobkyně o tom, že znalec neměl dostatek podkladů. Je zcela mimoběžné, kdy žalobkyně zaslala správci daně další podklady, když Ing. B. vycházel z podkladů poskytnutých mu orgány činnými v trestním řízení. Ani to, že je znalec během výsledku nespecifikoval, není pro posouzení relevance a přezkoumatelnosti znaleckého posudku podstatné. Ing. B. zjevně disponoval podklady, ze kterých pro své závěry vycházel (jsou uvedeny v příloze posudku). Jeho znalecký posudek nelze označit za nepřezkoumatelný. Z posudku jsou seznatelné důvody pro učiněné závěry, stejně tak soud nemá důvod zpochybňovat specializaci Ing. B. (je znalcem v oboru ekonomika, odvětví: různá, specializace: daně). Klíčovým závěrem Ing. B. bylo, že emisí dluhopisů u podniků pana M. nikomu nepřiplynuly peněžní prostředky. Účelem nemohlo být dlouhodobé financování konkrétního podnikatelského záměru žalobkyně (to stejné dovedl i u její sesterské společnosti SAMARINDA). Podle něj hlavní výhoda emise dluhopisů plynula pro jejich upisovatele (emise pouze umožnila finanční toky směrem od emitentů ovládajících Realtorii k upisovateli, resp. jejich akcionáři).
30. Žalobkyně nemá pravdu, tvrdí-li, že znalec v rámci výsledku potvrdil, že do žalobkyně připlynul kapitál z cizích zdrojů ve formě podílu na Realtorii. Znalec totiž pouze obecně uvedl, že emise dluhopisů je zajištění financování podniku z cizích zdrojů (kapitálu), a to i v případě, že je jejich upisovatelem osoba vlastnický spojená s emitentem. Takovým kapitálem by proto skutečně mohl být podle znalce i podíl na jiné společnosti. Je ale zřejmé, že v případě žalobkyně tak tomu být nemohlo, když veškeré výnosy ze své účasti na Realtorii fakticky přemístila k osobě O. M. skrze vyplacené úroky z dluhopisů. Účel dluhopisů tak nemohl být naplněn, protože do žalobkyně reálně nové kapitálové zdroje nepřiplynuly. Ani zmíněný výsledek Ing. B. nic nového ve věci nepřinesl, jak správně uvedl žalovaný (srov. bod 158 napadeného rozhodnutí).
31. Konečně žalobkyně předložila (oponentní) znalecký posudek č. 1280-57/2022 ze dne 22. 2. 2022 zhotovený znaleckou kanceláří APELEN Valuation a.s. a vypracovaný Ing. Mgr. P. T. (**posudek APELEN**), který měl shodně s posudkem ESA prokázat ekonomickou racionalitu provedené transakce (o deseti krocích), a dále posoudit tvrzení znalce Ing. B. Posudek dospěl k závěru o relevantnosti ekonomických důvodů restrukturalizace se zapojením emise dluhopisů. Některá tvrzení Ing. B. označil za z ekonomického hlediska chybná. Naopak, podle žalovaného posudek APELEN vycházel ze stejného zadání jako posudek ESA a došel ke stejným závěrům (např. popis transakcí je v nich totožný). Obdobně pouze hypoteticky popisuje možné přínosy restrukturalizace, se kterými žalovaný v obecné rovině souhlasil. Podle žalovaného ale ani posudek APELEN nepřináší důvody, jakou roli v popisované restrukturalizaci měla emise dluhopisů žalobkyně.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

32. Soud musí dát za pravdu žalovanému, že posudek APELEN v převážné části stejně jako posudek ESA přináší pouze obecná (a hypotetická) zdůvodnění účelů provedené transakce. O výhodách emise dluhopisů žalobkyně sice hovoří (srov. bod 4.1.2.), ale opět toliko v hypotetické rovině. Posudek APELEN (stejně jako posudek ESA) nijak nereflexuje, k čemu konkrétnímu (pro žalobkyni výhodnému) emise dluhopisů vedla. Nepopisuje, jakou roli měla emise dluhopisů pro naplnění jinak legitimních cílů provedené restrukturalizace (neprokázal příčinnou souvislost mezi restrukturalizací a emisí korunových dluhopisů a jejich úpisem spojenou osobou). Nelze tak nic vytknout závěru žalovaného o jeho nepoužitelnosti, pokud podle něj znalce tvrzené důvody restrukturalizace jsou obecně přijatelné, resp. nevylučují aplikaci zneužití práva. Mimoběžným pro projednávanou věc je analýza závěrů Ing. B., když soud souhlasí s žalovaným, že účel znaleckého posudku Ing. B. byl širší než v případě posudku APELEN – hodnotil přínos emise korunových dluhopisů jako takové, nikoli význam restrukturalizace skupiny podniků O. M.
33. K námitce žalobkyně, že žalovaný posudku APELEN nesprávně vytýkal, že se vůbec nezabýval vznikem žalobkyně, jako ready made společnosti s vydanými dluhopisy za 1 mld. Kč, soud zdůrazňuje, že vznik žalobkyně a s tím spojené skutečnosti nemusí být relevantní z pohledu restrukturalizace skupiny, ale nepochybně mohou hrát roli pro posouzení celkového sledu transakcí jako zneužití práva. Z pohledu významu posudku APELEN pro závěry napadeného rozhodnutí není proto bez významu to, že se posudek zabývá až obdobím, kdy žalobkyni nabyl O. M., a např. blíže nevysvětluje, proč byla použita právě tato společnost s emitovanými dluhopisy. Ve zbytku pak platí to, co padlo o posudku ESA. Je proto v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů (§ 8 odst. 1 daňového řádu), pokud žalovaný posudek APELEN vyhodnotil jako nezpůsobilý vyvrátit jeho závěr o zneužití práva a nahradil jej vlastní úvahou.
34. Jde-li o návrh na výslech znalce Ing. Mgr. T. (zpracovatele posudku APELEN) podle soudu žalovaný nezatížil řízení podstatnou procesní vadou, pokud tento odmítl provést. Z ustanovení § 95 (zejm. jeho odst. 4) daňového řádu nevyplývá povinnost správce daně provést výslech znalce, a to přesto, že to daňový subjekt navrhl. Rovněž v daňovém řízení se znalecké posudky zpravidla podávají v písemné podobě. Pouze za určitých okolností musí správce daně výslech znalce provést, a to zejména, má-li pochybnosti o správnosti posudku nebo, je-li posudek nejasný nebo neúplný [srov. *Daňový řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Dostupné z ASPI či rozsudek NSS ze dne 31. 10. 2013, č. j. 7 Afs 86/2013 - 21]. Za situace, kdy žalovaný s ekonomickým opodstatněním provedené restrukturalizace jako takové (nikoliv emise dluhopisů) souhlasil, bylo legitimní, že k výslechu znalce nepřistoupil. Pokud znalecký posudek o určitých otázkách mlčí, nemohou pak logicky být předmětem upřesňování (v tomto případě otázka účelnosti emise dluhopisů). Tím spíše, pokud posudek APELEN byl již v řadě druhým znaleckým posudkem předloženým žalobkyní a nic nového a zásadního nad rámec posudku ESA nepřinesl (navíc výslech znalce Attla byl proveden).
35. Nezbyvá než dodat, že rozsah shromážděných podkladů postačoval správci daně pro závěr o zneužití práva, předložené znalecké posudky na tom nic změnit nemohly, resp. nic zásadně nového do řízení nepřinesly. To vše platí i s přihlédnutím k tomu, že o posuzované otázce si správce daně může udělat úsudek sám.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

IV.3 V posuzovaném případě došlo ke zneužití práva (správní orgány proto své důkazní břemeno unesly)

36. Soud se konečně mohl přesunout k samotnému jádru sporu, a to posouzení, zda za konkrétních okolností projednávané věci došlo k naplnění podmínek pro aplikaci zneužití práva jako nástroje *ultima ratio*.
37. Výše soud zmínil judikaturu správních soudů ve věcech sesterské společnosti SAMARINDA i původní žalobkyně. Podle ní tyto společnosti svým jednáním naplnily podmínky pro aplikaci institutu zneužití práva. Lze říci, že nosným důvodem rozhodnutí správních soudů bylo to, že emise korunových dluhopisů této společnosti žádné dodatečné prostředky nepřinesla a tímto jednáním tak došlo pouze k umělému zvýšení nákladů o dluhopisový úrok, přičemž restrukturalizace skupiny podniků pana M. bylo možné provést i bez emise dluhopisů. Zdejší soud neshledal důvod se od uvedených závěrů odchýlit. V projednávané věci tak zdejší soud shledal naplnění podmínek zneužití práva.
38. Soud pro přehlednost připomíná, že výchozím bodem celé věci je emise korunových dluhopisů. Žalobkyně k ní přistoupila dne 19. 12. 2012 (tři měsíce po svém vzniku, a necelý rok předtím než žalobkyni nabyt pan M.), a to o celkové jmenovité hodnotě jedné miliardy Kč. Jednalo se tak o emisi tzv. korunových dluhopisů převážně vydávaných v období od 1. 8. 2012 do 31. 12. 2012, a to o takové jmenovité hodnotě, aby nedošlo k danění úrokového výnosu.
39. Podle § 36 odst. 3 ZDP ve znění účinném do 31. 12. 2012 a čl. IV bodu 2 přechodných ustanovení zákona č. 192/2012 Sb. se totiž základ daně pro 15% srážkovou daň z úrokového výnosu z dluhopisů stanovil samostatně za každý jednotlivý cenný papír (dluhopis) a zaokrouhloval se na celé koruny dolů. Díky takto provedené emisi korunových dluhopisů měl jejich emitent zajištěno cizí financování svého podnikání (obdobně jako u úvěru). Zároveň s tím mohl uplatnit úrokový náklad, kterým si snížil základ daně z příjmů. Pro upisovatele pak byl úpis dluhopisů daňovou optimalizací – jeho úrokový příjem nepodléhal dani z příjmů, a to bez ohledu na jeho výši.
40. Žalobkyně proto po emisi korunových dluhopisů uplatnila úrokové náklady, a snížila si tak základ daně, resp. daňovou povinnost ve smyslu § 24 odst. 1 ZDP. Shoda panuje nad tím, že žalobkyně formálně postupovala v souladu se ZDP. Sporným je naopak posouzení skutkového stavu z hlediska institutu zneužití práva, jako materiálního korektivu formálního pojmání práva, jehož účelem bylo umělé zvýšení nákladů. Soud se tak musel zabývat tím, zda posuzovaná emise dluhopisů měla ekonomický smysl, či zda byla součástí transakcí, které naplňují znaky zneužití práva. K jejich naplnění dojde zejména tehdy, pokud emise dluhopisů neslouží k zajištění (přínosu) nových finančních prostředků z cizích zdrojů (srov. rozsudek NSS ze dne 18. 9. 2023, č. j. 8 Afs 53/2022 - 56, bod 26, ve stejném duchu i rozsudek NSS ze dne 28. 4. 2023, č. j. 5 Afs 45/2022 - 48, bod 31). Účelem dluhopisu je totiž financování (podnikání) emitenta z cizích zdrojů.
41. Protipólem daňové úlevy (uplatnění si daňově účinných nákladů) je oprávnění správce daně aplikovat nástroje zamezující umělému snižování základu daně, resp. daňové povinnosti. Jedním z takových (*ultima ratio*) nástrojů je institut **zneužití práva**, který správní orgány v projednávané věci aplikovaly. Pro výklad aplikace zneužití práva soud odkazuje na rozsáhlou judikaturu správních soudů (např. rozsudky NSS ze dne 8. 6. 2023, č. j. 10 Afs 272/2021 - 85, nebo ze dne 26. 4. 2022, č. j. 10 Afs 289/2021 - 42, č. 4358/2022 Sb. NSS). Obecně k tomu jen uvádí, že jeho aplikace je určitou „záchrannou brzdou“ Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

v případech, kdy provedené transakce postrádají ekonomický smysl, resp. jejich hlavním účelem je získání daňového zvýhodnění. Nutno dodat, že zneužití práva je s účinností novely daňového řádu (zákon č. 80/2019 Sb.) obecným principem při správě daní. Dle § 8 odst. 4 daňového řádu se nepřihlíží k právnímu jednání a jiným skutečnostem významných pro správu daní, pokud je jejich převažujícím účelem „[...]získání daňové výhody v rozporu se smyslem a účelem daňového právního předpisu“. Výsledkem jednání tak nemusí být pouze získání neoprávněné daňové výhody, postačí, je-li jeho převažujícím účelem.

42. Platí přitom, že institut zákazu zneužití práva je na místě aplikovat i v oblasti přímých daní (tedy i pro daň z příjmů právnických osob). Je tomu tak v situaci, kdy: i) byly formálně splněny podmínky ZDP, ale není naplněn jeho účel (objektivní prvek) a zároveň ii) hlavním účelem jednání je získat daňovou výhodu prostřednictvím uměle vytvořených podmínek (subjektivní prvek) (např. rozsudek NSS ze dne 14. 11. 2019, č. j. 6 Afs 376/2018 - 46). V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že v případě přímých daní při zkoumání naplnění obou těchto prvků dochází k jejich určitému propojení, resp. překryvu. (již citovaný rozsudek NSS č. j. 10 Afs 289/2021 - 42, body 30 a 39).
43. Jen pro připomenutí soud uvádí, že důkazní břemeno stran prokázání zneužití práva tíží samozřejmě správce daně [po novele to stanoví i § 92 odst. 5 písm. f) daňového řádu]. Prokáže-li ovšem, že ke zneužití práva došlo, je na daňovém subjektu, aby prokázal opak (např. rozsudek NSS ze dne 22. 3. 2023, č. j. 4 Afs 109/2022 - 32). Z obsahu správního spisu vyplývá, že žalobkyně tohoto svého práva využila, když pro vyvrácení závěru o zneužití práva zejména doložila znalecké posudky – z pohledu soudu neúspěšně.
44. Vrátili-li se soud k vlastní otázce naplnění podmínek zneužití práva, je třeba uvést, že to nespočívá pouze v samotné emisi dluhopisů, ale v celkovém zapojení žalobkyně a této emise dluhopisů do rozsáhlého řetězce transakcí (kroků), jejichž souhrn již zneužitím práva je. Transakce a úkony spojené s emisí korunových dluhopisů žalobkyně neměly ekonomicky racionální smysl: jednalo se o uměle vytvořený sled transakcí s cílem získat daňovou výhodu, a to jak pro žalobkyni v podobě daňově účinných úrokových nákladů, tak a pro osobu O. M. v podobě nezdaněného zisku z dluhopisových úroků (*de facto* zisku Realtorie).
45. Žalobkyně za hlavní důvod emise dluhopisů označila její zapojení do rozsáhlé restrukturalizace podniků ve skupině ovládanou panem M.. Podstatná část žalobní argumentace proto spočívá v popisu jednotlivých výhod restrukturalizace. Ta dle žalobkyně měla být přínosem pro celek skupiny podniků O. M., pro každý jednotlivý článek skupiny, ale i pro samotného O. M. Zásadním cílem byla diverzifikace rizik v rámci celé skupiny. K tomu mělo sloužit rozdělení podniků na výrobní (KAVALIER) a realitní článek (REALTORIA), oddělení od osoby pana M. prostřednictvím „spravujících společností“ (jako je např. žalobkyně) či zjednodušení řízení zapojených podniků. Soud ale připomíná, že otázka účelnosti provedené transakce (restrukturalizace) není předmětem sporu (správní orgány její význam nepopírají). Proto obecně žalobkyní uváděné výhody restrukturalizace se zásadně míjí s podstatou věci. Klíčové naopak je, zda bylo nutné do procesu restrukturalizace zapojit emisi dluhopisů spojenou s využitím daňové výhody. Jinak řečeno, otázkou je, nakolik by nastaly tvrzené přínosy restrukturalizace, kdyby nedošlo k zapojení emise dluhopisů, resp. zda by bylo možné restrukturalizaci provést i bez emise dluhopisů žalobkyně.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

46. Pokud jde o naplnění objektivního prvku zneužití práva (účelu právní úpravy), je třeba vycházet z § 24 odst. 1 ZDP, podle kterého „*výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů se pro zjištění základu daně odečtou ve výši prokázané poplatníkem a ve výši stanovené tímto zákonem a zvláštními předpisy*“ (pozn. zvýraznění doplněno soudem). Výdaje, které lze zahrnout pod § 24 odst. 1 ZDP, by tak měly mít souvislost s aktivitami, které mají z ekonomického hlediska smysl (sledují ekonomicky racionální účel) a nejsou samoúčelné (rozsudek NSS ze dne 17. 12. 2007, č. j. 1 Afs 35/2007 - 108). Významem uplatňování nákladů v podobě úroků z úvěrových nástrojů (např. dluhopisů) je pobídka k získání finančních prostředků z cizích zdrojů (tzn. získání dodatečného kapitálu) pro podnikání (srov. rozsudek NSS ze dne 31. 5. 2022, č. j. 4 Afs 376/2021 - 60, bod 31). Sama emise dluhopisů proto není na závalu, je-li jejím smyslem získat financování pro svoji další podnikatelskou činnost.
47. Podle soudu je zásadním problémem v posuzované věci to, že žalobkyně reálně (nikoli formálně) cizí finanční prostředky nezískala (a je třeba zdůraznit, že *de facto* nedošlo ani k reálnému toku finančních prostředků, jak soud rozvede dále), a ani je získat nepotřebovala. Emisí dluhopisů sice formálně obdržela cizí finanční prostředky, které dále využila pro nákup 49,51% podílu Realtorie, fakticky ovšem k žádnému financování nedošlo – pouze k přesunu majetkových hodnot mezi propojenými subjekty v důsledku započtení. Nadto, aby žalobkyně nějaký zisk obdržela (jedinou její podnikatelskou činností byl podíl na řízení Realtorie), došlo ke změně právní formy Realtorie ze společnosti s ručením omezeným na komanditní společnost. Žalobkyně by v ní sice jako komplementářka ve smyslu zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích neměla žádný nárok na podíl na zisku, ten jí ale vznikl na základě společenské smlouvy, podle které měla nárok na podíl na zisku Realtorie ve výši svého podílu v ní (tj. 49, 51 % ze zisku). Jejím jediným výnosem tak byl *de facto* uměle vytvořený výnos z podílu na zisku Realtorie. Spolu se SAMARINDOU tak tvořila formální průtokovou společnost (srov. i body 24 - 26 rozsudku zdejšího soudu č. j. 10 Af 25/2020 - 98). Žalobkyní protékal zisk z Realtorie, ze kterého se vyplácely úroky z korunových dluhopisů, nezatížené srážkovou daní, jejímu jedinému akcionáři a skutečnému vlastníkovu panu O. M.
48. V tomto ohledu je obecné tvrzení žalobkyně o potřebě restrukturalizace vágní; nedostatečně ozřejmuje, proč nutně muselo dojít k emisi dluhopisů žalobkyně, když ta, jak soud právě vyložil, finanční prostředky nepotřebovala (aktivně žádnou činnost nevykonávala, nevlastnila a neměla v pronájmu žádnou nemovitou ani movitou věc, nebyla registrována k DPH, sídlila na virtuální adrese, neměla žádné zaměstnance); srov. str. 14 zprávy o daňové kontrole). Žalobkyně pouze plnila úlohu mezičlánu mezi Realtorií a O. M. Správce daně trefně podotkl, že žalobkyně měla bankovní účet zřízený jen pro to, aby přes něj „protékal“ výnos z Realtorie (tvrzený příjem), který ale posléze fakticky převedla na pana M. ve formě vyplácených úroků z dluhopisů (tvrzený náklad). Nemohl tak být naplněn základní předpoklad emise dluhopisů v podobě získání nového kapitálu – skupina vlastněná a řízená O. M. žádný nový kapitál tímto krokem nezískala a k podpoře podnikání žalobkyně rovněž nemohlo dojít. Pan M. pouze přeskupil svůj majetek ve skupině, aniž by v jakémkoliv momentě pozbyl svůj vliv. Byť by tedy důvody uváděné existence žalobkyně a její zapojení do struktury společností mohly být samy o sobě racionální (např. ochrana soukromého majetku O. M.), takový účel by jako tzv. „nárazníková“ společnost mohla plnit i bez emise dluhopisů.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

49. Žalobkyně má sice pravdu, že podíl ve společnosti (v tomto případě ale jen pouhý podíl na zisku) je nepochybně kapitálem. Jeho pořízení financované z cizích zdrojů (emisi dluhopisů) ale postrádá význam, je-li výnos z podílu na zisku výhradně použit na úhradu úroků z dluhopisů. Žalobkyni tak reálně významné finanční prostředky nezbyly, a kdyby zbyly, ty evidentně neměla za co uplatnit, resp. nevyvíjela žádnou další činnost, ve které by dosahovala dalších příjmů. Žalobkyně sebe svým postupem zatížila na dobu dvaceti let nákladovými úroky, které měla v úmyslu uplatňovat jako daňově uznatelné náklady ve smyslu § 24 odst. 1 ZDP. Rovněž zajistila nezdaněný příjem v podobě úroků pro svého jediného akcionáře a statutární orgán v jedné osobě (O. M.). Je zřejmé, že již z tohoto pohledu emise dluhopisů a s tím spojené zatížení úrokovými náklady postrádá ekonomický smysl a nenaplnuje účel ZDP.
50. Objektivní kritérium (podmínka) pro naplnění zneužití práva je proto dáno. Formální splnění podmínek pro uplatnění daňové výhody nepostačuje, když účel právní úpravy § 24 odst. 1 ZDP (podpora podnikání pomocí daňově účinného uplatnění nákladů vynaložených na dosažení, zajištění a udržení příjmů) nemohl být z výše uvedených důvodů naplněn. Soud nad rámec uvedeného rekapituluje a plně se ztotožňuje s důvody, které správní orgány označily za hlavní skutečnosti naplňující objektivní kritérium zneužití práva: neveřejnou emisi dluhopisů „ready made“ společností bez konkrétního podnikatelského záměru; rozdrobení jmenovité hodnoty dluhopisů po 1 Kč; následný vznik Realties a prodej části jejího podílu O. M. žalobkyni a s tím související započtení pohledávek (s ohledem na to, že pan M. byl jediným upisovatelem jejích dluhopisů); úhrada emisního kurzu panem M. bez reálného toku finančních prostředků; změna právní formy Realties ze společnosti s ručením omezeným na komanditní společnost. Na tyto okolnosti je přitom nutné nahlížet v jejich souhrnu, jak se snažil soud předeštit výše.
51. Jde-li pak o subjektivní prvek zneužití práva (byť, jak již soud výše uvedl, nelze jej zcela oddělit od prvku objektivního), je třeba zkoumat, jaký účel mělo posuzované jednání, resp. zda bylo racionálně opodstatněné, a nebylo tak pouze prostředkem pro získání daňové výhody. Indicií v tomto ohledu mohou (nikoliv výlučně) být právní, hospodářské i personální vztahy mezi „účinkujícími subjekty“.
52. Klíčovým (byť nikoliv jediným) znakem účelovosti provedených transakcí je jejich propojení s osobou pana O. M. Ekonomickou opodstatněnost posuzované emise korunových dluhopisů nezpochybňuje pouze skutečnost, že jejich jediným upisovatelem byla osoba kapitálově a jinak spojená se žalobkyní. Osoba O. M. totiž vystupovala ve všech fázích popsané transakce. Pan M. byl jediným akcionářem žalobkyně, která spolu se SAMARINDOU koupila podíl ve společnosti, ve které byl do té doby jediným statutárním orgánem a *de facto* ovládající osobou (byl jejím společníkem spolu s dalšími osobami jím ovládanými). Pan M. tak podíl v Realtorii *de facto* prodal sám sobě. Navíc, 49,51% podíl v Realtorii žalobkyně uhradila z peněz, které jí sám pan M. „půjčil“ úpisem celé emise dluhopisů žalobkyně (rozsudek NSS sp. zn. 2 Afs 167/2022, bod 27). Navíc došlo k započtení vzájemných pohledávek kupní ceny za upsané dluhopisy proti kupní ceně podílu. Co nebylo započteno, „dorovnal“ sám O. M. dobrovolným příplatkem do ostatních kapitálových fondů žalobkyně (tzn. přesný rozdíl mezi oběma kupními cenami). Tvrzenou účelovost pak podporuje skutečnost, že započtením vzájemných pohledávek a závazků k faktickému toku peněžních prostředků vůbec nedošlo (nehledě na to, že i kdyby k němu došlo, jednalo by se tak či onak o pouhé přeskupení z jednoho článku skupiny podniků pana M.).

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

53. Pomyslnou špičkou ledovce je podle soudu „nezávislé“ rozhodnutí pana M. o poskytnutí (opět fakticky sám sobě) dobrovolného příplatku do kapitálových fondů žalobkyně v částce přesně se rovnající rozdílu mezi kupní cenou dluhopisů a kupní cenou 49,51% podílu v Realtorii. Umělé navýšení vlastního kapitálu žalobkyně formou dobrovolného příplatku pana M. do kapitálových fondů sloužilo pouze pro umožnění zápočtu, aniž žalobkyni reálně finanční prostředky poskytl (mělo pouze účetní povahu). Pouze tím došlo k zajištění daňové účinnosti dluhopisových úroků splněním testu nízké kapitalizace ve smyslu § 25 odst. 1 písm. w) ZDP, v jehož smyslu jsou v případě, kdy věžitelem je osoba spojená s dlužníkem, daňově neuznatelnými výdaji úroky z úvěrových finančních nástrojů (tzn. i dluhopisové úroky), pokud tyto v jakémkoli období existence korunových dluhopisů (tj. do roku 2032) přesahují čtyřnásobek výše vlastního kapitálu emitenta dluhopisů (srov. body 102 a násl. napadeného rozhodnutí a shodně bod 30 rozsudku zdejšího soudu sp. zn. 10 Af 25/2020).
54. Jak uvedl NSS v rozsudku 2 Afs 167/2022 a jak vyplývá z výše uvedeného, je zřejmé, že pro provedení uvedených transakcí byly uměle vytvořeny podmínky, čemuž napomáhalo to, že o všem fakticky rozhodoval pouze O. M. Je proto možné poskládat je do časové a finanční posloupnosti (srov. vznik žalobkyně, následná emise jejích dluhopisů ve formě na majitele v ceně přesně 1 miliardy, souběžně s tím rozdělení podílu v REALTORII a jeho ocenění na částku přesahující jednu miliardu a jeho převod na žalobkyni a SAMARINDU SE, upsání všech dluhopisů O. M. a následné započtení vzájemných pohledávek). Ve svém důsledku docházelo v rámci uzavřeného kruhu k přesouvání majetku O. M. z jednoho jeho subjektu do druhého, o čemž rozhodoval právě on, jen se jeho role v rámci tohoto kruhu proměňovaly (jednou byl statutárním orgánem, převodcem podílu, poskytovatelem dobrovolného příspěvku či upisovatelem dluhopisů).
55. Tím, kdo reálně z těchto transakcí profitoval, byl právě O. M. Pro žalobkyni nemohla být emise dluhopisů přínosem (viz její zatížení úrokovými náklady po dobu dvaceti let a v roce 2032 splatná povinnost uhradit jistinu dluhopisu ve výši 1 miliardy Kč panu M.). Ostatně, žalobkyně nijak nevysvětlila, jakým způsobem ze svých prostředků jistinu dluhopisu uhradí, pokud veškerý výnos z Realtorie fakticky vynaložila a vynaloží na úroky vyplácené O. M. Žalobkyně nemá pravdu ani v tom, že by z toho mohla vyplývat případná výhoda pro jejího kupujícího – žalobkyně má pouze podíl na zisku Realtorie a ten v úrocích vyplácí O. M. Podstatou existence žalobkyně je tak čerpání zisku ekonomicky aktivní Realtorie generující příjmy z pronájmu nemovitých věcí oproti výplatě úroků z dluhopisů nezatížených srážkovou daní jedinému akcionáři – fyzické osobě, tedy optimalizace daňové povinnosti mající původ ve výnosech z pronájmu nemovitých věcí.
56. Je třeba zdůraznit, že z pohledu ekonomicky racionálního subjektu by k emisi dluhopisů za takových podmínek (pokud by nešlo o vzájemně propojené osoby) nemohlo dojít. Pozice žalobkyně totiž není nikterak výhodná. Odhlédne-li soud od toho, že žalobkyně fakticky vyměnila pozici společníka s ručením omezeným za postavení komplementářky komanditní společnosti (což navíc znamená nepřevoditelnost takového podílu a neomezené ručení za dluhy Realtorie – srov. body 117 a násl. napadeného rozhodnutí), zachovala si pouze podíl na zisku Realtorie (obchodní podíl dobrovolně změnou společenské smlouvy, resp. změnou právní formy vyměnila za pouhý podíl na zisku). Tím nemohla zajistit, že Realtorie bude do roku 2032 generovat stabilní zisk, který pak
- Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

žalobkyni postačí nejen na úhradu úroků ve výši 120 miliónů Kč ročně, ale i na v roce 2032 splatnou povinnost úhrady jistiny z dluhopisů ve výši jedné miliardy Kč. Popsané kroky nemohou být z pohledu ekonomické výhodnosti racionální a zřejmě by nikdy nemohlo dojít k jejich prosazení, nerozhodovala-li by o nich jediná osoba.

57. Z daňového hlediska je ale mnohem zásadnější to, že ke změně právní formy Realtorie ze společnosti s ručením omezeným na komanditní společnost nepochybně došlo, aby nenastala daňová neúčinnost úrokových nákladů ve smyslu § 25 odst. 1 písm. zk) ZDP. Jinak řečeno, cílem změny právní formy Realtorie bylo splnění podmínek vztahu mateřské a dceřiné společnosti a časového testu podílu mateřské společnosti (žalobkyně) na základním kapitálu dceřiné společnosti (Realtorie) podle 19 odst. 3 ZDP. Pokud by ke změně právní formy Realtorie nedošlo, dluhopisové úroky by po naplnění časového testu 12 měsíců (viz § 19 odst. 3 ZDP) nebyly ve smyslu § 25 odst. 1 písm. zk) ZDP daňově relevantní (úroky by byly nákladem mateřské společnosti souvisejícím s držbou podílu v dceřiné společnosti). Právě provedením přeměny nedošlo k naplnění vztahu mateřské a dceřiné společnosti (žalobkyně se již jako komplementárka Realtorie nepodílela na jejím základním kapitálu); srov. body 28 – 30 rozsudku zdejšího soudu sp. zn. 10 Af 25/2020 a bod 31 rozsudku NSS sp. zn. 2 Afs 167/2022 - 52).
58. Tyto úvahy nejsou podle soudu zásahem do volby podnikatelské strategie, jak žalobkyně tvrdí. Ta si sice skutečně může své podnikání uspořádat dle svého rozhodnutí a spolu s tím si zvolit variantu pro ni daňově nejvhodnější. Dovolným ovšem nemůže být takové jednání, jehož jediným (hlavním) smyslem je získání neoprávněného daňového zvýhodnění. Daňové orgány tím nezasahují do podnikatelské strategie daňových subjektů, jejíž volba je jistě možná v jakékoliv legální podobě, pouze brání získání nelegitimní daňové výhody. Daňový subjekt jistě není povinen odvádět nejvyšší možnou daň, resp. jeho právem je využít legálních prostředků úlevy od daňové povinnosti (snížením daňového základu pro výpočet výsledné daňové povinnosti). Chce-li ale daňový subjekt takových výhod využít, jeho jednání musí mít ekonomický a racionální smysl.
59. Jinak řečeno, pokud správce daně racionální a ekonomický smysl posuzované transakce důvodně zpochybnil, měl daňový subjekt v reakci na to uvést a prokázat, proč takový krok mohl k naplnění účelu daňové výhody přispět, resp. že reálně přispěl. Tvrzení hypotetického využití emise dluhopisů v rámci jiných potenciálních operací není pro prokázání ekonomické racionality dostačující (žalobkyně nepředložila důkaz o naplnění nějaké z jích předestřených scénářů). Žalobkyně neodpověděla a neprokázala klíčovou otázkou této věci – v čem pro ni (kromě možnosti snížit si základ daně z příjmů) bylo výhodné vydat dluhopisy a platit značný úrok jejich upisovateli (fakticky svému vlastníkovvi), když za prostředky, které emisí získala, sice nabyla podíl, resp. podíl na zisku v jiné společnosti (ve vlastnictví svého akcionáře), ale ten fakticky „padl“ na uhrazení úroků panu M. Ekonomicky racionální by naopak bylo, kdyby od pana M. získané prostředky z dluhopisů použila na pořízení jiných aktiv, než nákupu podílu ve společnosti ve vlastnictví téže osoby. Jediným (či přinejmenším převažujícím) cílem popsaneho sledu transakcí tak bylo získání daňového zvýhodnění pro žalobkyni (zahrnutí úroků z dluhopisů do daňově účinných nákladů) a zejména pro pana M. (získání nezdaněného příjmu z úroku z dluhopisů).

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.

V. Závěr a náklady řízení

60. Na základě všech shora uvedených skutečností soud neshledal žalobu důvodnou, a proto ji podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
61. Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně neměla ve věci úspěch, proto jí právo na náhradu nákladů řízení nenáleží. Žalovanému pak žádné náklady v souvislosti s vedením předmětného řízení nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly. Soud mu proto náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 13. prosince 2023

Mgr. Martin Lachmann v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje K. Š.